

Nr 131

Av fru **Svenson m. fl.**, om inrättande av ytterligare ett seminarium för huslig utbildning.

(Lika lydande med motion nr 148 i Andra kammaren)

Enligt riksdagsbeslut år 1960 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 skall en omorganisation av seminarierna för huslig utbildning ske. Beslutet utmynnade i inrättande av fyra seminarier, samtliga statliga, och förlagda till Stockholm, Uppsala, Göteborg och Umeå. I vissa fall skall enligt beslutet utvidgning företagas.

1953 års lärarinneutbildningskommitté hade i sitt betänkande år 1957 framhållit, att den stora bristen på hushållslärare snarast måste täckas och åtgärder vidtagas för att tillgodose det stora behov av lärare som föreligger på området. Ovannämnda proposition byggde på detta betänkande.

Lärarinneutbildningskommittén hade föreslagit inrättande av ett femte seminarium förlagt till södra Sverige. Enligt förslaget skulle sålunda de fem seminarierna förläggas till Stockholm, Norrköping, Göteborg, Umeå och Hälsingborg. I betänkandet hade beräkningar gjorts över behovet av hushållslärare under perioden av enhetsskolans successiva genomförande. Av dessa framgår att det för läsåret 1960/61 behövdes en ökning av 163 hushållslärare. Behovet ökar för varje år för att läsåret 1972/73 beräknas uppgå till 482 hushållslärare.

Det kan framhållas att statsutskottet vid sin behandling av propositionen förutsatte, att frågan om ett femte seminarium förlagt till södra Sverige hålles aktuell och att förslag till inrättande av ett sådant skyndsamt förelägges riksdagen.

Även om den omorganisation av seminarierna för huslig utbildning som ligger för handen kan anses vara ett steg i rätt riktning, synes dock lokaliseringen av seminarierna högst otillfredsställande. Under det att två närliggande städer, Uppsala och Stockholm, har var sitt seminarium, är hela den södra delen av landet i avsaknad av möjligheter till utbildning på detta område. Ändå har kraven på husligt utbildade lärare i de södra delarna av landet sedan länge gjort sig mycket starkt gällande.

Inom yrkesutbildningsväsendet pågår en betydande utbyggnad av utbildningen i husligt arbete. För Malmöhus läns del kommer den närmast förestående utbyggnaden att medföra behov av minst 23 heltidsanställda hushållslärare. För Kristianstads län beräknas den kräva cirka 10 hushållslärare. Det kan nämnas att 1959 fanns 156 lediga tjänster som hushålls-

lärare i Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Kronobergs och Blekinge län. Av dessa kunde endast 57 besättas med examinerade hushållslärare. 65 tjänster besattes av icke examinerade lärarkrafter och 34 tjänster kunde över huvud inte besättas.

Olägenheterna gör sig gällande även inom det allmänna skolväsendet. Av en undersökning, utförd av Svenska skolkökslärarinnornas förenings lokalavdelning Skåne I, framgår att 38 icke examinerade lärare, vilka saknar pedagogisk utbildning, har undervisat i hushållsgöromål under läsåret 1958/59 och att teoretisk undervisning i hemkunskap på många platser meddelats av folkskollärare, vilka saknar kompetens för ämnet. Detta ingår ej i deras utbildning. Därtill kommer att ett stort antal kurser på grund av lärarbristen inte kunnat sättas i gång.

Situationen har under det gångna året ingalunda tett sig ljusare. Snarare har olägenheterna ytterligare accentuerats, inte minst genom enhetsskolans successiva genomförande. Hittills har enhetsskolan genomförts endast i ett ringa antal av de 130 kommunerna i Skåne, men sedan den allmänt genomförts kommer den att ställa ytterligare krav på lärare i de husliga ämnena. Detsamma kan sägas om de husmodersskolor som planeras inom yrkesskolans ram i de flesta kommuner men som ej kan komma till stånd på grund av bristen på såväl hushålls- som textillärare. Situationen blir då i det närmaste ohållbar.

Till det ovan sagda kan läggas att det i Skåne under innevarande år planeras två nya lantushållsskolor, nämligen i Skurup och Svalöv, för vilka krävs minst 8—10 lärartjänster. Vid de redan förefintliga lantushållsskolorna finnes ett stort antal vakanta platser, som man på grund av lärarbristen inte synes ha utsikter att besätta.

Till detta kommer att den önskvärda utbyggnaden av hemkonsulentverksamheten inte kan genomföras. Inom hushållningssällskapens arbetsområde har det varit ett stort önskemål att länen delas upp i distrikt med en hemkonsulent i varje distrikt, då begärda kurser ej kan hållas utan måste framskjutas till en tidpunkt då kursen i vissa avseenden ej är aktuell. Särskilt i södra Sverige med dess stora befolkningstäthet gör detta förhållande sig gällande. Denna uppdelning i distrikt är i nuvarande läge ogenomförbar. I sammanhanget kan också erinras om den allt större efterfrågan på kvalificerade hushållslärare för forskningsuppgifter, provverksamhet och kontaktverksamhet med hushållen inom livsmedelsindustrien, som till överväldigande delen är förlagd till södra Sverige.

Behovet av textillärare gör sig också starkt gällande i södra Sverige, där sedan gammalt intresset för hemkultur och närliggande frågor framträtt mycket markant. Hemslöjdskonsulenter med gedigen utbildning i såväl vävnad, sömnad som handarbete utför ett kulturarbete av stora mått. Därtill kan påpekas att man i varje större samhälle och kommun i Sydsverige startar yrkesskolor, där just hemvård och textilslöjd utgör ett dominerande inslag i undervisningen.

Det ovan anförda torde ge klara belägg för att en utökning av antalet hushållslärare gör sig starkt påkallad. Problemet löses emellertid inte genom att öka utbildningskapaciteten vid de förefintliga seminarierna. Med den nuvarande lokaliseringen av seminarierna tvingas ungdomar i södra Sverige, som vill utbilda sig på det husliga området, att söka sig långt från hemorten. Detta försvårar självfallet den önskvärda rekryteringen. Erfarenheterna visar att avståndet till utbildningsorten är av allra största betydelse när det gäller elevrekryteringen. Det kan nämnas att elever från Västerbottens och Norrbottens län vid hushållsseminarier för närvarande är tre gånger fler till antalet än elever från de två skånelänen. Seminariet i Umeå bidrar sålunda verksamt till en starkt ökad rekrytering av lärarinne-elever i de nordliga länen.

Med hänsyn till ovan anförda, måste det vara mindre välbetänkt att genom utbyggnad av t. ex. seminariet i Uppsala söka komma till rätta med de problem som här påtalas. Genom en sådan åtgärd har man inte tagit hänsyn till en rad viktiga detaljfrågor, främst elevrekryteringen.

Den enda effektiva åtgärd som kan häva den allvarliga lärarbristen på det husliga området är att man inrättar ett femte seminarium förlagt till södra Sverige. De kostnader som är förknippade med ett nytt seminarium torde i nuvarande läge hänföra sig till investeringskostnader, emedan en utvidgning av de befintliga seminarierna i någon större utsträckning härigenom skulle te sig obefogad. Även investeringskostnaderna borde kunna avsevärt nedbringas genom att redan befintliga lokaler eventuellt kunde tas i anspråk för ändamålet.

Nationalekonomiskt och med hänsyn till den utveckling samhället undergår på här ifrågavarande område torde även de utgifter som i sammanhanget kan bli ofrånkomliga te sig små mot de stora värden som härigenom vunnas.

Utan att i det här sammanhanget ta ställning till vilken ort som lämpligen bör komma i fråga som förläggningssort för det femte seminariet torde man kunna utgå från att någon av de fyra skånestäderna Malmö, Lund, Hälsingborg och Landskrona kan erbjuda de resurser i fråga om bland annat övningsklasser som oundgängligen erfordras. Frågan om förläggningssort bör lämpligen utredas genom Kungl. Maj:ts försorg.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt framläggande av förslag till inrättande av ytterligare ett seminarium för huslig utbildning, förlagt till södra Sverige.

Stockholm den 24 januari 1961

Gärda Svenson

Thorsten Larsson

Ernst W. Olsson

G. Elofsson